

Aan de gemeenteraad

datum	10 september 2024
behandeld door	D. van Petersen
ons kenmerk	2024-0088404
doorkiesnummer	14078
Onderwerp	Proceswijziging herijking Participatiewet

Geachte raadsleden,

In december 2023 ontving u de *Startnotitie Herijking Participatiewet* (2023-0168485) waarmee de herijking van de Participatiewet als derde en laatste van drie herijkingen van beleid, zou starten. Dit moet uitmonden in een wijziging van de Verordening Werk en Inkomen, op basis waarvan de wet door de GR Sociaal uitgevoerd wordt.

Met de herijking Participatiewet wordt enerzijds het lokale beleid tegen het licht gehouden en passen we de Verordening Werk en Inkomen (indien nodig) aan. Omdat het Rijk daarnaast bezig is met aanpassing van de Participatiewet en de wet Handhaving sociale zekerheid, leidt ook dat tot wijzigingen die moeten landen in de verordening. Daarom werd besloten om beide processen tegelijk te doorlopen met als doel deze in 2024 af te ronden. Door de verkiezingen is de aanpassing van de twee Rijkswetten vertraagd. Daarom heeft het Algemeen Bestuur van de GR Sociaal de keuze gemaakt, de lokale herijking van beleid ook te temporiseren. Met deze brief informeren wij u hierover. Tegelijkertijd nemen wij u mee in de ontwikkelingen en uitdagingen binnen de regionale opgave 'Ontwikkelen naar werk'.

Het proces tot nu toe

Het proces om te komen tot een nieuwe Verordening Werk en Inkomen is gestart met een informerende fase. In december 2023 ontving u de *Startnotitie Herijking Participatiewet*, waarna u op 30 januari 2024 kon deelnemen aan een beeldvormende sessie:

- In de Startnotitie herijking Participatiewet is een schets gegeven van de landelijke ontwikkelingen en regionale uitvoering van de Participatiewet. Daarbij lag de focus vooral op de landelijke omslag in beleid vanwege voorgenomen wijzigingen van de Participatiewet en de wet Handhaving sociale zekerheid. Ook ging de notitie in op de gevolgen voor de doelgroep van de Participatiewet in de context van de huidige regionale arbeidsmarkt. Deze landelijke wijzigingen zouden samen met lokale keuzes, in één keer onderdeel zijn van het raadsvoorstel voor een nieuwe Verordening Werk en Inkomen.
- Op 30 januari 2024 is een regionale beeldvormende bijeenkomst georganiseerd over de startnotitie, in samenwerking met de *'Pijler Menselijk Kapitaal'* van de Groeiagenda Smart Delta Drechtsteden. Hier is verteld hoe het herijkingsproces past binnen de noodzakelijke verbinding tussen het economisch en sociaal arbeidsmarktbeleid

Aanvankelijk was het plan om de tweede fase van het herijkingsproces (de oordeelsvormende fase) te starten aan de hand van een vervolgotitie met daarin mogelijkheden tot het maken van beleidskeuzes.

Door het Algemeen Bestuur van de GR Sociaal is besloten daarvan af te zien. Dit hangt samen met vertraging van de aanpassing van de Participatiewet en de wet Handhaving sociale zekerheid. De aanpassing van de wetten kan namelijk van invloed zijn op lokale beleidskeuzes.

De wetswijzigingen zetten in op het verminderen van eisen die de Participatiewet aan inwoners stelt. De beoogde wijzigingen zorgen ervoor dat individuele omstandigheden van de inwoners meer centraal worden gesteld bij de keuzes voor het ontwikkelen naar regulier betaald werk of een andere vorm van participatie en activering. Zo lijkt het erop dat de handelingsruimte van de uitvoerende professional vergroot gaat worden. Verder is het voornemen bijstandsgerechtigden meer ruimte te geven tot het verlenen van mantelzorg. Een ander voornemen is het mogelijk maken een bufferbudget te verstrekken om zo te voorkomen dat mensen die parttime werken onder de bijstandsnorm uitkomen.

Door met name de verandering in politiek opzicht na de Tweede Kamerverkiezingen, is er vertraging ontstaan op de twee wetsvoorstellen. De verwachting is nu, dat de implementatie van een deel van de wetgeving pas in 2026 zal plaatsvinden. De wetten bieden wel belangrijke input voor een vervolgnootitie met daarin beleidskeuzes. Daarom is besloten de herijking van de Drechtstedelijke uitvoering van de Participatiewet te temporiseren.

Al wel noodzaak om het re-integratie- en participatiebeleid van de GR Sociaal door te ontwikkelen

Ondertussen gaan we wel door met ontwikkeling van het re-integratie- en participatiebeleid. In het domein van toeleiden naar werk zijn er ontwikkelingen die noodzaken om het gesprek met elkaar te voeren. Het gaat daarbij vooral om veranderingen in het bijstandsbestand. Vanwege de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt zijn er nog maar weinig bijstandsgerechtigden met een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt. De inspanningen in de praktijk zijn echter vooral op deze groep gericht geweest.

De bijstand bestaat steeds meer uit een groep mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Voor wie de huidige beschikbare instrumenten niet meer passen. Dit komt door veranderingen in de samenleving zoals de vergrijzing, toename van het aantal statushouders en ook de bestaanszekerheid die van groepen mensen (verder) onder druk is komen te staan. Hierdoor neemt de problematiek op verschillende levensgebieden toe, wat de afstand tot de arbeidsmarkt weer kan vergroten. Terwijl de huidige en toekomstige krapte op de arbeidsmarkt juist een grote noodzaak creëert om al het potentiële arbeidstalent te benutten. Deze ontwikkelingen zijn niet Drechtstedenspecifiek, dit is een landelijk herkend beeld.

Zodoende is ook in Papendrecht het bijstandsbestand in de loop der jaren veranderd: We zien meer statushouders, jongeren en inwoners met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt (door o.a. meervoudige problematiek). Dit vraagt om meer inzet op ontwikkelen en gerichte aanpak voor specifieke doelgroepen. Voorbeelden van maatregelen hiertoe zijn:

- het stimuleren en lonender maken van parttime werk
- het verbreden van de inzet van loonkostensubsidie
- een heroriëntatie op de inzet van (werk)begeleiding
- de inzet van werkfittrajecten
- een arbeidsmarktgerichte aanpak van statushouders

Deze doorontwikkeling van het beleid staat deels los van de beoogde wetswijzigingen. Bovendien zijn de beoogde wetswijzigingen op de onderdelen re-integratie en participatie in de Participatiewet in Balans, vooral gericht op het bevorderen van de uitstroom naar regulier werk. Terwijl de vraagstukken die voorliggen, breder zijn dan dat (zie onderstaand 'consequenties').

Daarnaast zijn enkele andere ontwikkelingen van invloed op de doorontwikkeling. Zo wordt gewerkt aan de vorming van zogeheten Regionale Werkcentra, waarop de landelijke overheid inzet. In werkcentra bundelen meerdere organisaties zoals ook het UWV hun krachten. Er wordt breed ondersteuning geboden aan mensen die loopbaanadvies willen en aan werkgevers.

Ook speelt de ontwikkeling van het versterken van de sociaal ontwikkelbedrijven (SW-bedrijven). Door het Rijk zijn voor de komende jaren extra middelen (incidenteel en structureel) beschikbaar gesteld om de SW-bedrijven om te vormen naar ontwikkelbedrijven én de huidige infrastructuur beschikbaar te houden. Ook Drechtwerk gaat, als onderdeel van de GR Sociaal, een transformatie tegemoet.

Consequenties

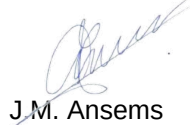
De ontwikkelingen brengen principiële vraagstukken naar de voorgrond. Hoeveel instrumenten willen we bijvoorbeeld inzetten om inwoners die de AOW-leeftijd naderen, te ontwikkelen naar fulltime betaald werk? Of mogen zij een andere route volgen waarbij het minder om werk gaat en meer om het inrichten van een zinvolle dagbesteding? En verstaan we onder 'ontwikkelen naar werk' ook andere vormen van arbeidsparticipatie. Zoals parttime werk, werken met lagere loonwaardes, mantelzorg, participatieplek, vrijwilligerswerk, dagbesteding, of het stimuleren van een sociaal netwerk?

De herijking van de Participatiewet wordt weliswaar getemporiseerd in afwachting van de wetsvoorstellen Participatiewet in Balans en Handhaving sociale zekerheid. Maar in de tussentijd vraagt het veranderde bijstandsbestand om een bestuurlijk en politiek gesprek op lokaal niveau over de genoemde dilemma's en vraagstukken. Dit levert input om de juiste koers te bepalen voor de Drechtsteden. De GR Sociaal biedt aan om in het najaar met u in gesprek te gaan over de dilemma's en vraagstukken die het opstellen van regionaal nieuwe pijlers voor het re-integratie en participatiebeleid met zich meebrengt. Hierbij zouden ook de ontwikkelingen binnen de opgave Ontwikkelen naar Werk en de bestuursopdracht Financiën toekomstbestendig sociaal domein van de GR Sociaal verder worden toegelicht. En waarbij – indien al mogelijk- de eerste beelden van de nieuwe visie sociaal domein worden betrokken.

Het proces samengevat

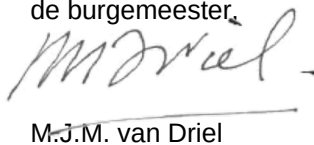
De herijking van de Participatiewet wordt getemporiseerd. De nieuwe landelijke wetgeving zal te zijner tijd tot aanpassingen van de lokale Verordening werk en inkomen leiden. In dit stadium valt nog niet te overzien of de wijzigingen tegelijk doorgevoerd zullen worden met de wijzigingen naar aanleiding van het lokale gesprek over de hierboven beschreven thema's. Mogelijk zullen er alsnog tweemaal wijzigingen doorgevoerd worden. Ondertussen gaan we wel aan de slag met noodzakelijke andere ontwikkelingen, die vragen om het herijken van beleid. Het lokale gesprek dat we in het najaar met u willen voeren, zal belangrijke input opleveren hoe invulling gegeven gaan geven aan het beleid en de (Drechtstedelijke) uitvoering van de Participatiewet.

Hoogachtend,
het College van Burgemeester en Wethouders,
de secretaris,

J.M. Ansems

de burgemeester,

M.J.M. van Driel